

2. Антонян Ю.М. Типология убийц. Вестник МГОУ. Серия: Юриспруденция. 2016. №3. С. 15–28.

3. Бонд М. Чим нас захоплюють серійні вбивці? URL: https://www.bbc.com/ukrainian/vert_fut/2016/05/160524_vert_fut_killers_v_p. (дата звернення: 9.10.20).

4. Машинистова Д. А., Тищенко О. В., Шевчук Е. Р. Криминологический аспект эффекта подражания (на примере серийных убийц СССР и России). Novum.ru. 2016. № 18. С. 423–426.

5. Медведєв В. С., Левенець О. А. Кримінально-психологічна характеристика умисного серійного вбивці. Юридична психологія. 2018. № 1(18). С. 151–160.

6. Протасевич А. А., Телишова Л. В. Особенности личности преступника в контексте криминалистической характеристики серийных убийств. Сборник научных трудов БГУЭП. 2015. Вып. 28(2). С. 181–192.

7. Chan H. C. Understanding sexual homicide offenders. Springer, 2015. 179 p.

Савчук Аліна Ігорівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 3 Національної академії внутрішніх
справ

Науковий керівник: Антонюк П. Є.,

професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Одним з основних елементів криміналістичної характеристики кримінального правопорушення є особа злочинця. Криміналістичне дослідження особи злочинця проводиться з метою отримання необхідних даних для успішного розслідування кримінально протиправного діяння, вибору та застосування найбільш ефективної тактики, здійснення необхідного виховного впливу на правопорушника.

В цілому, завдання розслідування кримінальних правопорушень можна сформулювати як ідентифікацію особи, яка вчинила правопорушення. В ході цієї складної діяльності за допомогою криміналістичних методів та засобів виявлення, фіксації та вивчення інформативних властивостей та характеристик людини, що мають значення для розслідування, відбувається ототожнення особи, що здійснила кримінально протиправну діяльність. Ідентифікація, як завдання розслідування, передбачає побудову моделі шуканої особи на основі зібраної та дослідженої інформації та організацію

процесуальної діяльності та оперативних заходів з метою встановлення цієї особи.

Із наведеного вище розуміння процесу розслідування випливає, що особа злочинця – це широке поняття, що виражає соціальну сутність людини: її ознаки, властивості, зв'язки, відносини, її моральний і духовний світ, сформований у процесі розвитку та взаємодії із соціальними та індивідуальними умовами життя, що певною мірою й визначило вчинення кримінального правопорушення.

В науках кримінального циклу традиційно існують два напрямки вивчення особистості правопорушника. Перший напрямок передбачає отримання інформації про особу за слідами, залишеними на місці події, як матеріальними, так і ідеальними. Виявлені сліди дозволяють швидко знайти та затримати правопорушника та потім встановити його особистість. Другий – передбачає вивчення особи правопорушника на досудовому розслідуванні з метою встановлення вичерпних криміналістичних характеристик особистості суб'єкта.

Перший підхід передбачає, що розглядається не невідомий правопорушник в матеріальному та ідеальному плані, а особа, яка нібито вчинила кримінальне правопорушення. Другий вивчає особу підозрюваного, припускаючи, що кримінальне правопорушення вчинила саме ця особа. Традиційні підходи до вивчення особистості правопорушника не дозволяють надійно побудувати цілісну модель. Оскільки при першому підході, з усією різноманітністю відображених матеріальних та ідеальних слідів, ми можемо зробити лише приблизні висновки щодо деяких ознак, властивостей особи, яка потенційно вчинила кримінальне правопорушення. Недолік другого підходу обумовлений лише приблизним, неточним висновком про особу підозрюваного, та особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, і знову ж таки не дозволяє пов'язувати інформацію про особливості особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, з реальними характеристиками людини. Деякі вчені, розглядаючи традиційні підходи до вивчення особистості злочинця, виділяє третій напрямок у дослідженні особи правопорушника. На їх думку, дослідженню підлягають властивості осіб засуджених, по яким вирок суду набрав законної сили, а також підозрювані [1, с. 27–29]. Цей підхід набуває форми ретроспективного аналізу (спрямованого в минуле), тобто вивчення вже вчинених кримінальних правопорушень та винних осіб. В його основі лежать статистичні, системні методи, методи узагальнення характеристик тощо.

Значення цього напрямку полягає, насамперед, у розробці теоретичних основ загальної типової моделі та структури особистості правопорушника, а на її основі – типової моделі ідентичності злочинця з певних видів кримінальних правопорушень. Саме третій підхід до вивчення особи злочинця, на наш погляд, дозволить вирішити проблему формування цілісної моделі особи правопорушника з більш високим ступенем надійності. Для ідентифікації правопорушника широко використовуються сліди рук, крові, слини, сперми та інших

виділень людського тіла, а також особливості його зовнішнього вигляду, різні фізичні дані, професійні навички та характеристики, відображені на об'єктах матеріального середовища. Зазначення місць можливого виявлення цих слідів, їх фіксація та напрямки використання відображаються в криміналістичній характеристиці певних видів кримінальних правопорушень. Але набагато важливішими для криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень є соціальні, соціально-демографічні та соціально-психологічні характеристики злочинця, які вказують на особистість, що індивідуалізує і одночасно характеризує його. Сюди входять біографічна інформація, особисті дані (ППП, стать, вік, національність, освіта, сімейний стан, рід занять тощо); інформація, що характеризує прояви особистості в основних сферах життя суспільства, способу життя (участь у трудовій та соціальній діяльності, поведінка в повсякденному житті та відпочинку); соціально-психологічні властивості особистості (темперамент, воля, емоції), які накладають відбиток і певною мірою регулюють усі прояви особистості. Важливою особливістю злочинця, що має особливе значення для визначення криміналістичних характеристик кримінальних правопорушень, є встановлення причетності цього суб'єкта до кримінальних правопорушень, його правової поведінки в нормі та патології, встановлення наявності або відсутності фактів асоціальної та протиправної поведінки підозрюваного в минулому (затримання та виправдання, попередні судимості, припинені справи з не реабілітаційних підстав тощо).

Лише цілісна модель особи правопорушника, сформована в результаті аналізу всіх наявних слідів його діяльності (матеріальних та ідеальних), як елемент криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, дозволить, на підставі наявних кореляційних зв'язків між її елементами, правильно організувати та спланувати діяльність по ідентифікації особи правопорушника, що обумовлює ефективність процесу розслідування.

Список використаних джерел

1. Мальяна Н.И. Личность преступника как объект исследования в криминалистике. Следователь. 2004. № 8. С. 27.

Саєнко Галина Юрївна,

помічник судді Касаційного кримінального суду в складі Верховного Суду, кандидат юридичних наук

ОЦІНКА СУДОМ ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА ЯК ДЖЕРЕЛА ДОКАЗІВ

В Україні надалі діє складний процес реформ, котрий торкається сфер правового регулювання як досудового розслідування кримінального провадження, так і рівня оцінки доказів як результатів